
УДК: 378.013.77-057.875-054.6

ХАРАКТЕРИСТИКА ДЕЯКИХ АСПЕКТІВ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

А. М. Яворський

*Івано-Франківський національний медичний університет;
76018, м. Івано-Франківськ, вул. Галицька, 2;
e-mail: Yavorskyu555@gmail.com*

З метою вивчення деяких аспектів адаптації до умов життя та навчання в Україні опитали за власною програмою 159 іноземних студентів Івано-Франківського національного медичного університету.

Встановлено, що значна частина студентів-іноземців Івано-Франківського національного медичного університету після 5-ти років перебування в Україні все ще не знаходять належного порозуміння в академічній групі (21,4%), а також скаржаться на конфліктні стосунки з викладачами (22,0%) та мешканцями міста (29,6%), не тільки через мовний бар'єр (38,4%), але й через упереджене до них ставлення як до іноземців (31,3%). Показано, що адаптованість іноземців до нових для них умов навчання та проживання залежить від регіону проживання студента, а, отже, від культурних, релігійних, етнічних та інших особливостей.

Висновок. Для поліпшення адаптації студентів-іноземців необхідно розробити в університеті комплекс виховних, навчально-просвітницьких та інших заходів із залученням при потребі психологічної допомоги.

***Ключові слова:** вища медична освіта, студенти-іноземці.*

Постановка проблеми і аналіз останніх досліджень. За даними Міністерства освіти та науки в Україні навчається більше 66 тисяч іноземних студентів із понад 150 країн, і з кожним роком їх кількість збільшується [1].

Очевидно, одними з головних мотивів здобуття вищої освіти в Україні для іноземців є наявність якісної академічної школи, де працюють досвідчені викладачі та професори, які мають високий рівень професійної підготовки та роблять навчальний процес цікавим та захопливим, створюючи всі умови для підвищення отриманих знань [2]. Не менш важливими чинниками привабливості для іноземних студентів навчання в українській вищій освіті є не високі вимоги до рівня знань при вступі до ВНЗ, доступна вартість навчання та проживання, фундаментальність окремих напрямків освіти, наявність навчальних програм англійською мовою, визнання дипломів про вищу освіту. Для багатьох представників держав, що розвиваються, переїзд на навчання в Україну,

яка межує з Європою, також є ледь не єдиною можливістю «вирватися» в більш цивілізовану країну [3, 4].

Проте, необхідною умовою якісного засвоєння знань із загально-наукових дисциплін представниками з різних регіонів світу є урахування при організації освітнього процесу ментальності, психологічного стану й інших особливостей їхньої національної самосвідомості, оскільки типовими труднощами, окрім змістовно-предметних, мовних, методичних, організаційних, є і психологічні [5-7]. Тому процес пристосування іноземних студентів до українського освітнього середовища і до навчання в українських університетах потребують усебічних психолого-педагогічних досліджень [6-8].

Мета дослідження. Вивчити деякі аспекти адаптованості до умов життя та навчання в Україні студентів-іноземців Івано-Франківського національного медичного університету.

Матеріали і методи дослідження. Провели соціологічне дослідження за оригінальною власною програмою 159 студентів-іноземців, які навчаються за спеціальністю «лікувальна справа» в Івано-Франківському національному медичному університеті. Для опитування обрано студентів п'ятого курсу (з врахуванням достатнього терміну проживання в Україні), вихідців з 13 країн світу, які були згруповані у три групи порівняння: студенти з країн Близького Сходу (40 осіб), Африки (77) та Індії (42).

Оскільки за результатами дослідження отримані переважно категорійні (якісні) дані, для статистичної обробки даних використовували формули розрахунку частоти кожного чинника на 100 обстежених і похибки репрезентативності для відносних величин, а оцінку достовірності різниці отриманих даних у групах порівняння проводили з допомогою критерію χ^2 [10].

Результати дослідження та їх обговорення. На даний момент (2018 рік) у ІФНМУ нараховується близько 1400 іноземних студентів, які приїхали на навчання більше як з 48 країн світу [9].

При аналізі результатів дослідження встановлено, що серед опитаних студентів переважали особи чоловічої статі (65,4%) проти (34,6%) жінок. Поряд з тим, їх віковий розподіл показав, що найбільша частка припадала на вікову групу від 22 до 24 років (61,0%), тільки десята частина респондентів (11,3%) – на 20-21 рік, і майже третина (28,3%) п'ятикурсників були віком старші 25 років (27,7%).

Встановлені вікові і статеві особливості структури студентів-іноземців суттєво відрізняються від відповідного розподілу вітчизняних студентів (де частка дівчат вища, ніж хлопців і більшість із них у віці до 21 року), що може бути пов'язане із національними чи релігійними особливостями країн походження студентів. З іншого боку, більш вагома частка студентів-іноземців старшого віку може бути наслідком тривалішого навчання у школі чи декількома невдалими спробами вступу до

вищого навчального медичного закладу в їхніх країнах, або, можливо, вибір майбутньої професії був зроблений ними пізніше, вже у свідомому дорослому віці.

Результати дослідження показали, що абсолютна більшість студентів-іноземців до вступу в український ВНЗ проживали у містах (88,1%). Серед студентів опитаного курсу найбільшу частку склали мешканці Нігерії (39,6%), Індії та Пакистану (23,9%), порівну із Іраку та Йорданії (по 11,3%), а решта (13,9%) респондентів приїхали навчатися на Прикарпаття з інших країн Південної Азії, Африки та Європи (по 1-6 осіб).

Зрозуміло, що респонденти відрізнялись за віросповіданням: християнство (47,2%), іслам (32,7%), індуїзм (17,0%).

Практично половина студентів-іноземців оцінили матеріальний добробут своїх сімей як заможний (49,1%), ще 44,7% – як середній і зовсім незначна частина (6,3%) – як низький.

У більшості опитаних батьки також мали університетську освіту – 74,2% серед татів і 60,4% – серед матерів.

Встановлені достатньо високі матеріальні та освітнього рівні родин студентів-іноземців вказують, що все-таки, мотивуючою причиною вибору України як місця навчання є, скоріш за все, оптимальне співвідношення вартості і якості освіти.

Однак, навчання у чужій країні – це певний виклик як для самого студента, так і для його родини. Тому дуже важливо, наскільки швидко студент адаптується до нових умов життя і навчання.

Одним із важливих чинників цього є сприятливий мікроклімат в академічній групі. Саме тому деяку тривогу викликає, що лише третина (28,3%) опитаних вказали на добрі стосунки і оцінили їх як доброзичливі, а ще половина (50,3%) – як прийнятні. Однак, кожен п'ятий респондент (21,4%) скаржився на незадовільні психологічні умови в студентському колективі.

Оцінка студентами психологічного мікроклімату всередині групи відрізнялася в залежності від їх походження ($p < 0,001$). Найкомфортніше почувалися досить неочікувано вихідці із Близького Сходу (47,5% оцінювали його як сприятливий), а найгірше – з Африканського континенту (всього 16,9%).

Зрозуміло, що психологічний мікроклімат головним чином залежить від наявності чи відсутності конфліктних ситуацій. У цьому плані слід зазначити, що більшість респондентів вказали, що не мають суперечок як із своїми колегами іноземцями (85,5%), так і з вітчизняними студентами (85,5%). Проте, якщо взаємопорозуміння із студентами з інших країн не залежало від походження опитаних ($p > 0,05$), то стосунки із українськими студентами значно гірше оцінювали вихідці з Близького Сходу, третина з яких (32,5%, $p < 0,01$) вказували на періодичні чи постійні конфлікти з ними.

Кожен п'ятий респондент (22,0%) скаржився на наявність непорозумінь із викладачами і майже кожен третій (29,6%) – із мешканцями міста. При цьому, практично епізодично такі претензії висували студенти із Індії (9,5% та 7,1% відповідно), і у фактично половині випадків – вихідці із Близького Сходу (45,0% і 47,5%). Студенти з Африканського континенту менше конфліктували із викладачами (16,9%, $p < 0,001$), але досить часто – із мешканцями міста (32,5%, $p < 0,01$).

Серед причин конфліктів найчастіше анкетовані називали мовні перешкоди (38,4%) та упереджене ставлення місцевого населення до іноземних студентів (31,3%). Мовний бар'єр найбільше відчували африканські студенти (54,3% проти 26,3% серед студентів-арабів і 20,0% серед студентів-індусів, $p < 0,01$). На негативне ставлення мешканців міста частіше скаржились вихідці з Близького Сходу (34,2%) та Африки (30,4%) у порівнянні із мешканцями Індії (26,7%).

Серед інших мотивів непорозумінь опитані студенти-іноземці називали ще: різні традиції та звичаї (15,2%) і релігійні уподобання (7,1%).

З іншого боку, при відповіді респондентів на питання анкети «Чи маєте Ви можливість відзначати Ваші релігійні та державні свята, перебуваючи у нашій країні?», абсолютна більшість з них (88,6%) дали ствердну відповідь, що свідчить, на наш погляд, на високу толерантність наших співвітчизників до традицій іноземців, які тимчасово перебувають тут на навчання.

Ще одним індикатором пристосування громадянина іншої держави до умов проживання в чужій країні є характеристика проведення ним свого вільного часу. На високий рівень ізольованості, навіть на 5-му році навчання в Україні, вказує те, що більшість опитаних відповіли, що у вільний час переважно спілкуються із своїми друзями-краянами або в соціальних мережах (45,9%), або наживо (41,5%). Причому, вихідці з Близького Сходу надають перевагу живому спілкуванню (27,5% і 60,0% відповідно), а студенти з країн Африки – віртуальному (55,8% і 31,2%, $p < 0,01$).

Позитивним є те, що четверта частина респондентів (23,3%) вказали на активне відвідування спортивного залу, басейну, заняття фітнесом. Майже однакові частки опитаних у вільний від занять час відвідують бібліотеку (12,6%), дискотеки і клуби (8,2%) та виставки, музеї, театри (9,4%). Однак, викликає занепокоєння достатньо високий відсоток студентів-іноземців, які віддають перевагу бути на самоті (32,7%), що в черговий раз може свідчити про досить невисокий рівень адаптації цих студентів в соціумі.

Висновки

1. Встановлено, що значна частина студентів-іноземців Івано-Франківського національного медичного університету після 5-ти років перебування в Україні все ще не знаходять належного порозуміння в

академічній групі (21,4%), а також скаржаться на конфліктні стосунки з викладачами (22,0%) та мешканцями міста (29,6%), не тільки через мовний бар'єр (38,4%), але й через упереджене до них ставлення як до іноземців (31,3%).

2. Показано, що адаптованість іноземців до нових для них умов навчання та проживання залежить від регіону проживання студента, а, отже, від культурних, релігійних, етнічних та інших особливостей.

3. Для поліпшення адаптації студентів-іноземців необхідно розробити в університеті комплекс виховних, навчально-просвітницьких та інших заходів із залученням при потребі психологічної допомоги.

Література

1. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/news/liliya-grinevich-sered-inozemciv-najbilshe-v-ukrayinu-yidut-navchatisya-z-indiyi>
2. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mfa.gov.ua/ua/page/open/id/4898>
3. Прокопенко І.Ф. Вища освіта як чинник економічного зростання України: сучасний стан та перспективи розвитку / І.Ф. Прокопенко, О.В. Мельникова // Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди «Економіка». – 2017. – Вип. 17 – С. 5-14.
4. Лисак О.Б. Освіта іноземців в Україні: сучасний стан, проблеми та маркетинговий погляд на шляхи їх подолання / О.Б. Лисак // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 2016. – № 4 – С. 102-107.
5. Довгодько Т.І. Адаптація іноземних студентів до освітнього середовища України [Електронний ресурс] / Т.І. Довгодько // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 2013. – №2. – С. 114-120. Режим доступу: <http://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/27650/1/адаптація.pdf>
6. Щербяк Ю.А. Особливості адаптації іноземних студентів до навчання в Україні (на прикладі ТНЕУ) [Електронний ресурс] / Ю.А. Щербяк // Педагогічний альманах. – 2015. – Вип. 25. – С. 136-144. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pedalm_2015_25_23
7. Сегеда О.О. Особливості адаптації іноземних студентів до освітнього середовища України / О.О. Сегеда, А.А. Осипенко // Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. Психологія. – 2014. – Вип. 48. – С. 199-208.
8. Тихоновський О.В. Особливості педагогічного спілкування на етапі адаптації іноземних студентів до навчання у ВНЗ / О.В. Тихоновський // Запорозький медичний журнал. – 2014. – № 2. – С. 132-134.
9. Офіційний сайт ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ifnmu.edu.ua/images/diyalnist_universitetu/zvit_rektora_2017.pdf

10. Децик О.З. Методичні підходи до узагальнення результатів наукових досліджень / О.З. Децик // Галицький лікарський вісник. – 2011. – Т. 18, № 2. – С. 5-8.

Стаття надійшла до редакційної колегії 28.12.2017 р.

*Рекомендовано до друку д.м.н., проф. Гриб В.А.,
д.м.н., проф. Нідзельським М.Я. (м. Полтава)*

CHARACTERISTICS OF SOME ASPECTS OF THE INTERNATIONAL STUDENTS' ADAPTATION IN MEDICAL UNIVERSITY

A. M. Yavorsky

Ivano-Frankivsk National Medical University;

76000, Ivano-Frankivsk, Halytska str., 2;

e-mail: Yavorsky555@gmail.com

In order to study some aspects of adaptation to life and education in Ukraine, 159 international students of Ivano-Frankivsk National Medical University were interviewed.

It has been established that a significant part of international students after 5 years of stay in Ukraine still do not find a good understanding in the academic group (21.4%), and complain about conflicts with teachers (22.0%) and the inhabitants of the city (29.6%), not only because of the language barrier (38.4%), but also because of their bias towards foreigners (31.3%). It is shown that the adaptation of foreigners to the new conditions for their study and residence depends on the student's native region of residence, and therefore on cultural, religious, ethnic and other characteristics.

Conclusion. To improve the adaptation of international students the university complex of educational, scientific, educative and other measures involving psychological help if needed should to develop.

Key words: *Higher medical education, international students.*